

**DIERENWELZIJN:
SAMEN VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN!**

**VISIE OP
DIERENWELZIJN**

Wereldwijd in de kopgroep meedraaien.
Waardering houden van de samenleving.
En met nieuwe welzijnsvriendelijke markt-
concepten inspelen op de markt, zodat
de consument werkelijke keuzes kan
maken. In een notendop is dit de visie van
LTO Nederland op dierenwelzijn.

Dierenwelzijn gaat over de kwaliteit van het leven van een dier. In Nederland worden dieren voor verschillende doeleinden en onder verschillende omstandigheden gehouden. Het mag duidelijk zijn dat een visie op dierenwelzijn zich niet laat vangen in drie regels. Want hoe pakt die visie - op de flap van deze folder - dan uit voor onze varkens, onze kippen en onze koeien? Of voor onze schapen, geiten en vleeskalveren? LTO Nederland presenteert in deze folder haar basisinzet om te komen tot een verdere verbetering van het dierenwelzijn van landbouwhuisdieren in Nederland.

DIERENWELZIJN IS HOT

De Nederlandse veehouderij produceert voedsel voor een (inter)nationale markt binnen de geldende maatschappelijke randvoorwaarden. De markt en maatschappelijke omgeving zijn voortdurend in beweging. Veehouderijsectoren moeten zich aanpassen aan deze veranderende productievoorwaarden. Dierenwelzijn staat de laatste tijd vooral in eigen land maatschappelijk sterk in de belangstelling. Dit legt een zware druk op de veehouderij om specifiek op dit thema de productiesystemen verder te ontwikkelen.

DE VISIE VAN LTO NEDERLAND OP DIERENWELZIJN: DRIE PIJLERS

LTO Nederland staat voor een goed bestaan voor mens én dier. Dit goede bestaan voor mens en dier krijgt invulling in de drie pijlers van onze visie op dierenwelzijn:

I. MET ZORG OMGAAN MET ONZE DIEREN EN HIEROP AANSPREEKBAAR ZIJN

Een veehouderij die met zorg met haar dieren omgaat, wil werken met productiesystemen waarin dieren hun natuurlijk gedrag kunnen tonen en ingrepen aan het dier niet nodig zijn. Vanwege de internationale economische concurrentiepositie is de werkelijkheid van vandaag anders. De huidige productiesystemen spelen vooral in op een goede gezondheid van het dier; een eerste vereiste voor dierenwelzijn. De huidige systemen bieden echter nog onvoldoende ruimte om in te spelen op de natuurlijke behoeften van het dier en maken routinematige ingrepen noodzakelijk. Via aanpassingen in huisvesting en bedrijfsvoering wordt continu gewerkt aan verbeteringen, waarbij rekening wordt gehouden met andere aspecten van duurzaamheid en de internationale concurrentiepositie.

II. INTERNATIONAAL TOONAANGEVEND ZIJN OP DIERENWELZIJN EN DAT WILLEN BLIJVEN

Een veehouderij die internationaal toonaangevend wil zijn op dierenwelzijn moet dat ook waarmaken op Europees niveau. Door overgangstermijnen van Europese regelgeving niet als einddata te zien, maar juist vroegtijdig invulling te geven aan nieuwe ontwikkelingen, behoudt de Nederlandse veehouderij een positie in de voorhoede. Ook heeft Nederland een uniek stimulerend beleid (financieel en fiscaal) voor onder andere dierenwelzijn, waarmee het voor ondernemers mogelijk wordt ten tijde van bedrijfsontwikkeling te investeren in bovenwettelijke maatregelen. Ten slotte wordt in Europa breed onderkend dat in Nederland de naleving en handhaving van wet- en regelgeving uitstekend is geborgd in private systemen (IKB) en in systemen van de overheid.

III. EVENWICHT TUSSEN DE MAATSCHAPPELIJKE ZORG EN DE WERKELIJKHEID VANUIT HET ONDERNEMERSCHAP

Er dient voortvarend verder gewerkt te worden aan nieuwe marktconcepten, die het mogelijk maken dat consumenten dierenwelzijn meewegen in hun koopgedrag. Consumenten die in hun koopgedrag laten zien dat dierenwelzijn ook hún zorg is, zijn nodig om op termijn de ambitie van LTO Nederland te realiseren: het houden van dieren in nieuwe productiesystemen die tegemoetkomen aan de natuurlijke behoeften van het dier en ingrepen aan het dier overbodig maken.

HOE GAAN WE STAPPEN VOORUIT MAKEN?

De uitwerking van de beleidselementen komt terug in drie kernelementen: dialoog, pro-activiteit en markt. In initiatieven als 'Varkens in ComfortClass', 'Volwaard kip' en 'Koe en Wij' zijn deze drie kernelementen terug te vinden. Het zijn voorbeelden (best practices) van een aanpak die ook op nieuwe thema's en voor alle dierlijke sectoren navolging zal krijgen.

LTO Nederland is ervan overtuigd dat alleen een gezamenlijke aanpak met partijen, die in markt en maatschappij een leidende rol spelen, kansen biedt voor de veehouderij om effectief in te spelen op de veranderende wensen in de maatschappij.

Volwaard: Lekker en verantwoord kippenvlees

Volwaard is een nieuw marktconcept voor lekkere, verantwoord geproduceerde kip. Het is in 2007 geïntroduceerd door Coppens Diervoeding, pluimveeslachterij Flandrex, de Dierenbescherming en ZLTO. Eind 2007 deden zes pluimveehouders mee en stonden twee op het punt om om te schakelen.

Bij Volwaard staat het welzijn van de dieren voorop. De kippen - van een speciaal geselecteerd, robuust ras - hebben veertig procent meer ruimte dan normaal en kunnen naar buiten. Daardoor hebben ze minder stress en zijn ze minder vaak ziek. Bovendien leven ze twee weken langer dan gewone slachtkippen. Dat alles heeft uiteindelijk ook een positief effect op het welzijn van de boer. Omschakeling op Volwaard vraagt een financiële investering, maar het zorgt voor veel minder stress. Zoals één van de Volwaard-pluimveehouders het omschrijft: "Bij Volwaard gaat het allemaal wat langzamer, en dat is goed voor de dieren en ook rustiger voor ons."

De Dierenbescherming ondersteunt Volwaard: "Deze kip heeft een beter leven. De Volwaard-kip is een stuk actiever en kan beter uit de voeten in de ruimere stal met overdekte uitloop. Een belangrijke stap naar een diervriendelijke toekomst."

Op de verpakking van Volwaard-producten staat het 'Beter leven'-logo van de Dierenbescherming. Maar voor de consument onderscheidt Volwaard zich vooral door zijn smaak. Die is veel voller dan die van gewone kip.

Volwaard-producten zijn circa twintig procent duurder dan gangbare kipproducten. Ze liggen inmiddels in de schappen bij Albert Heijn XL, Jan Linders, Coop, Jumbo, Deen, MCD en Sligro.

WOORDEN ÉN DADEN

Het ontwikkelen van nieuwe marktsegmenten en de bijbehorende nieuwe productiesystemen kost tijd. Tijdens de 'verbouwing' neemt LTO Nederland ook haar verantwoordelijkheid voor het verder verbeteren van het dierenwelzijn in bestaande productiesystemen. Hiernaast zullen we de andere schakels in de keten van boer tot bord aanspreken om ook hun verantwoordelijkheid te nemen. LTO Nederland neemt het voortouw met drie actuele thema's:

1) CASTREREN VAN BEERBIGGEN

LTO Nederland streeft naar een varkenshouderij waarin het castreren van beerbiggen niet langer nodig is omdat er vanuit de markten voldoende vraag is naar vlees van ongecastreerde beerbiggen.

Om dit doel te bereiken zet LTO Nederland in op de volgende punten:

- Per 1 januari 2009 alleen nog varkensvlees afkomstig van bedrijven met verdoofd castreren (op vrijwillige basis) te verkopen in de Nederlandse markt. LTO Nederland heeft het initiatief genomen tot een convenant met supermarkten, ketenpartijen en Dierenbescherming;
- Op termijn stoppen met castreren via aanpassingen in fokkerij, management én detectie van berengeur aan de slachtlijn. LTO Nederland heeft hiervoor met andere partijen het initiatief genomen tot (Europees) onderzoek.
- Bevorderen dat marktpartijen vlees van ongecastreerde biggen kopen (zowel in Nederland als internationaal). De discussie wordt aangestuurd via internationale ketenpartijen en COPA COGECA.

2) DODEN VAN EENDAGSKUIKENS

LTO Nederland streeft samen met de Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders (NOP) naar productiesystemen in de pluimveehouderij waarbij het doden van grote aantallen eendagskuikens (haantjes) niet nodig is. Om dit doel te bereiken zet LTO Nederland/NOP in op de volgende punten:

- Internationaal is onderzoek uitgevoerd naar alternatieven bij broederijen (bijv. seksen eieren). In 2007 heeft Wageningen UR in opdracht van LNV de mogelijke alternatieven in beeld gebracht. LTO Nederland/NOP en Dierenbescherming namen deel in de begeleidingsgroep.
- Eind 2007/begin 2008 wordt een enquête gehouden onder burgers naar de maatschappelijke acceptatie van de eerder

Varkens in ComfortClass: Innovatieve stalconcepten voor meer dierenwelzijn

Varkens in ComfortClass is een unieke samenwerking tussen LTO Nederland en de Dierenbescherming. In een proefstal in Raalte onderzoekt de Animal Sciences Group van Wageningen UR hoe het welzijn van varkens verbeterd kan worden op zo'n manier dat het rendabel blijft voor de boer. Wat zijn de dingen die de dieren echt niet kunnen missen voor een goed leven? Vandaar ook de naam: ComfortClass staat in de luchtvaart voor comfort tegen een redelijke prijs.

Uitgangspunt voor het onderzoek zijn tien basisbehoeften van varkens, zoals eten en drinken, comfort, rust, gezondheid, veiligheid en beweging. De onderzoekers experimenteren met de stalrichting en de behandeling van de dieren. Beloftevolle elementen worden in de praktijk getest door vijf varkenshouders die aan het project meedoen. Geïnteresseerde collega's worden voortdurend op de hoogte gehouden. Zo zorgt Varkens in ComfortClass al voordat het in 2009 wordt afgesloten voor meer welzijn in de varkenssector.

Varkens in ComfortClass is een nieuwe standaard voor dierenwelzijn. Met het project hopen LTO Nederland en de Dierenbescherming de manier te veranderen waarop wordt gekeken naar dierenwelzijn. Niet regelgeving moet leidend zijn, maar onze goede bedoelingen met dieren.

geïnvesterde alternatieve methoden. Doel is om vast te stellen voor welke alternatieve methoden maatschappelijk draagvlak bestaat.

- LTO/Nederland wil vervolgens komen tot een gezamenlijk actieprogramma voor het praktisch maken van deze alternatieve methoden. Het programma wordt voor 1 januari 2009 opgesteld.

3) TRANSPORT VAN DIEREN

LTO Nederland vindt dat de zorg waarmee ondernemers op hun bedrijven met hun dieren omgaan zich ook uitstrekt naar het transport van dieren. Transport van dieren blijft de primaire verantwoordelijkheid van exporteurs en transporteurs, maar ondernemers kunnen wel de aanjager zijn om tot een nog betere praktijk te komen. LTO Nederland neemt daarom in 2008 het initiatief tot een brede discussie over transport van dieren met alle betrokken partijen met als doel te komen tot een maatschappelijk geaccepteerde zelfregulering (inclusief borging) voor transport voor alle dierlijke sectoren. Veehouders moeten hun verantwoordelijkheid nemen en dieren alleen laten transporteren door bedrijven die aan kunnen tonen dat ze aan deze hoge waarborgen voor transport voldoen.

Ten aanzien van transport van dieren onderscheidt LTO Nederland drie categorieën:

- Genetisch hoogwaardige fokdieren en dieren voor sport. De kwaliteit van transport van deze fokdieren (vooral fokvarzen) en sportpaarden voldoet aan de hoogste eisen en wordt mede geborgd door de hoge economische waarde.
- Gebruiksdieren (bijv. biggen, kalveren). LTO Nederland wil actief inzetten op het verbeteren van de kwaliteit van het transport en het stimuleren van import van kalveren van, of export van biggen naar 'nabije markten'. Het doel hiervan is om nadelige effecten op dierenwelzijn én het risico op insleep van dierziekten tot een minimum te beperken met behoud van marktwerking.
- Slachtdieren (direct van productielocatie of via verzamelplaats naar slachterij). LTO Nederland is voor het beperken van de transportduur (bijv. 8 uur) van slachtdieren. Voorwaarde is wel dat binnen deze beperking de marktwerking voor slachtdieren behouden blijft. Voor een aantal sectoren (bijv. geiten, schapen, konijnen) dient geïnvesteerd te worden in slachtcapaciteit.

Koe en wij: Meer bewustzijn over weidegang

Met duurzame houderijsystemen kan Nederland zich internationaal onderscheiden. LTO Nederland stelt zich daarom actief op waar het gaat om knelpunten en draagt bij aan gerichte oplossingen, samen met overheid, kennisinstellingen en marktpartijen.

LTO Nederland stond onder meer aan de basis van het onderzoeksproject Koe & Wij, uitgevoerd door de Animal Sciences Group van Wageningen UR. Daarin experimenteren zestig melkveehouders twee jaar lang met weidegang. Nog steeds laat het merendeel van de Nederlandse melkveehouders de koeien grazen, maar het aantal bedrijven zonder weidegang neemt toe. Door te onderzoeken wat de beste werkwijze is voor verschillende bedrijfstypen en door deze kennis te delen, kan in de sector meer bewustzijn ontstaan over de mogelijkheden en onmogelijkheden van weidegang. LTO Nederland vindt dat verdere stappen naar een duurzamere veehouderij door de markt gedragen moeten worden, niet blijvend door subsidies. Het feit dat zuivelonderneming Friesland Foods zijn melkveehouders een premie geeft voor weidegang, bewijst dat dat kan. In de Stichting Weidegang zet LTO Nederland zich samen met vele partners – van LNV en Natuurmonumenten tot Albert Heijn – in voor zulke initiatieven.

COLOFON

November 2007, Tekst: LTO Nederland Ontwerp en vormgeving: Studio Naskin, Haarlem
Fotografie: Michel Campfens, Ineke Key Drukkerij: Lulof, Almelo

INFORMATIE

ZLTO Informatielijn: 0900-235 95 86 of 0900-BEL ZLTO (€ 0,05 per minuut), e-mail: info@zlto.nl

LLTB: 0475-381 777, e-mail: info@lltb.nl

LTO Noord Informatiecentrum: 0570 - 66 28 88 (Deventer), 0512 - 30 51 00 (Drachten), 023 - 51 62 360 (Haarlem), e-mail: info@ltonoord.nl

Het hout in dit product is afkomstig uit goedbeheerde bossen
en is onafhankelijk gecertificeerd volgens regels van het Forest Stewardship Council.
Gecertificeerd door SCS-COC-00652-DQ